

Parlamentul României
Camera Deputaților

B.P. Nr. 428 din 13.04.2012

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. Eugeniu Carada nr. 3, Sector 3, București

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
PREȘEDINȚIA
Intrare Nr. 94
20 Luna 04 Zina 20

Telefon +40-21-312.71.01 Fax: +40-21-312.49.21 Internet: <http://www.avpoporului.ro> E-mail: avp@avp.ro

SG
R. I. I. I.
S.S.T.
Pl. B.P.

AVOCATUL POPORULUI
REGISTRATURĂ GENERALĂ
IEȘIRE Nr. 3849/16/12.APR.2012

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
SECRETAR GENERAL
Nr. 61/26/04/20.04.2012

În îndeplinirea atribuțiilor constituționale și în temeiul art. 26 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Avocatul Poporului a întocmit un **Raport special privind unele aspecte referitoare la pensia de invaliditate prevăzută de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice**, pe care îl înaintăm alăturat.

Astfel, supunem atenției dumneavoastră acest raport, cu rugămintea de a aprecia asupra măsurilor ce se impun, referitor la situația descrisă.

Cu deosebită stimă și respect.

Avocatul Poporului

Prof. univ. dr. Gheorghe Iancu

București, 12 aprilie 2012

Doamnei Roberta Alma Anastase,
Președintele Camerei Deputaților

ROMÂNIA
AVOCATUL POPORULUI
RAPORT SPECIAL

**privind unele aspecte referitoare la pensia de invaliditate
prevăzută de Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de
pensii publice**

București, aprilie 2012

RAPORT SPECIAL
privind pensia de invaliditate prevăzută de Legea nr. 263/2010 privind sistemul
unitar de pensii publice

I. SCOPUL RAPORTULUI SPECIAL

Potrivit art. 1 alin.(3) din Constituției României, România este stat social, în care drepturile și libertățile cetățenilor reprezintă o valoare supremă.

Printre drepturile fundamentale consacrate de Constituție este și dreptul la un nivel de trai decent, iar dreptul la pensie se poate constitui în garanție specifică a acestui drept fundamental.

Stabilirea și detalierea modului în care se realizează ocrotirea acestui drept fundamental se realizează prin lege. Legea însă nu poate fi desprinsă de dimensiunea socială a statului, astfel că reglementările pe care le conține trebuie să dea expresie acestui caracter social, îmbinând interesele individului și cele generale ale societății.

Pe fondul crizei economice și financiare care se face simțită în toată lumea, inclusiv în România, caracterul social al statului s-a estompat, dar aceasta nu înseamnă că el a dispărut ca trăsătură a statului nostru. Ca orice serviciu public și cel privind pensiile trebuie să fie eficace și continuu în asigurarea sa. De aceea există un buget al asigurărilor sociale de stat.

Acest raport special își propune să evidențieze problemele cu care se confruntă o categorie vulnerabilă de persoane, respectiv suferinzii de afecțiuni grave, cauzatoare de invaliditate, din cauza unor prevederi legale neclare sau lacunare și a disfuncționalităților din administrația publică, și, în egală măsură, prin recomandările formulate, să contribuie la crearea unui cadru legislativ și administrativ menit să asigure, în principal, respectarea dreptului fundamental privind nivelul de trai, dar și al dreptului fundamental la sănătate al tuturor asiguraților sistemului public de pensii.

Subliniem că acest raport nu presupune creșterea cheltuielilor bugetare, ci vizează îmbunătățirea managementului serviciului public în domeniul pensiilor.

II. CADRUL LEGAL APLICABIL

În aplicarea dispozițiilor Legii fundamentale, **Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice** reglementează condițiile exercitării dreptului la asigurări sociale. Dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile acestei legi, prin sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

În acest capitol vor fi prezentate, cu precădere, prevederile acestei legi care reglementează problematica abordată de raport, fără însă a fi omise și alte dispoziții care, prin conținutul lor, au impact asupra dreptului la pensia de invaliditate.

Categorii de pensii - pensia de invaliditate

Potrivit prevederilor art. 51 din Legea nr.263/2010, în sistemul public de pensii se acordă următoarele categorii de pensii: pensia pentru limită de vârstă, pensia anticipată, pensia anticipată parțială, pensia de invaliditate și pensia de urmaș.

Pensia se acordă în cazul producerii riscurilor asigurate, definite la art. 3 alin. (1) lit. o) din Legea nr.263/2010 ca evenimente care, la producerea efectelor lor, obligă instituțiile sistemului public de pensii să acorde asiguraților prestațiile sociale, cu respectarea prevederilor acestei legi. Riscurile asigurate sunt: invaliditate, bătrânețe și deces.

Categorii de beneficiari ai pensiei de invaliditate

Art. 68 din Legea nr. 263/2010 prevede mai multe categorii de beneficiari ai pensiei de invaliditate, în funcție de cauza pierderii capacității de muncă, care pot fi:

- a) accidentele de muncă și bolilor profesionale, conform legii;
- b) neoplaziile, schizofrenia și SIDA;
- c) bolile obișnuite și accidentele care nu au legătură cu munca,

Beneficiază de pensie de invaliditate și persoanele care:

- au satisfăcut serviciul militar ca militar în termen sau militar cu termen redus, pe durata legal stabilită, au fost concentrați, mobilizați sau în prizonierat;
- au fost elevi ai unei școli militare/școli de agenți de poliție sau studenți ai unei instituții de învățământ din sistemul de apărare națională, ordine publică și siguranță națională pentru formarea cadrelor militare, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, cu excepția liceului militar.
- fiind elevi, ucenici și studenți și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, ca urmare a accidentelor de muncă sau bolilor profesionale survenite în timpul și din cauza practicii profesionale.
- și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă și marii mutilați, ca urmare a participării la lupta pentru victoria Revoluției din Decembrie 1989 ori în legătură cu evenimentele revoluționare din decembrie 1989, care erau cuprinși într-un sistem de asigurări sociale anterior datei ivirii invalidității din aceasta cauză (în aceleași condiții în care se acordă pensia de invaliditate persoanelor care au suferit accidente de muncă).

Condiții de acordare a pensiei de invaliditate

1) Reducerea capacității de muncă; invaliditatea

Invaliditatea reprezintă riscul asigurat pentru care legiuitorul a prevăzut dreptul la pensie de invaliditate. Condiția esențială pentru acordarea acestei categorii de pensie este pierderea în totalitate sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă.

Potrivit art. 69 din Legea nr. 263/2010, în raport cu gradul de reducere a capacității de muncă, invaliditatea este:

- a) de gradul I, caracterizată prin pierderea totală a capacității de muncă și a capacității de autoîngrijire;

b) de gradul II, caracterizată prin pierderea totală a capacității de muncă, cu păstrarea capacității de autoîngrijire;

c) de gradul III, caracterizată prin pierderea a cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, persoana putând să presteze o activitate profesională, corespunzătoare a cel mult jumătate din timpul normal de muncă.

2) Stagiul de cotizare necesar

Legea nr. 263/2010 definește stagiul de cotizare necesar ca perioada de timp prevăzută de prezenta lege, în funcție de vârstă, în care asigurații au realizat stagiul de cotizare pentru obținerea unei pensii de invaliditate.

Dispozițiile art. 73 alin. (1) din Legea nr.263/2010 prevăd că **“Persoanele care și-au pierdut capacitatea de muncă din cauza unor boli obișnuite sau a unor accidente care nu au legătură cu munca beneficiază de pensie de invaliditate dacă au realizat stagiul de cotizare necesar în raport cu vârsta, conform tabelului nr. 3.”**

Conform art. 74 din aceeași lege, **“Au dreptul la pensie de invaliditate, indiferent de stagiul de cotizare realizat, persoanele prevăzute la art. 68 alin. (1) lit. a) și b), alin. (2), (3) și (4).”**, respectiv, cei care au suferit accidente de muncă și boli profesionale, persoanele care au fost diagnosticate cu neoplazii, schizofrenie și SIDA, cei care au satisfăcut serviciul militar ca militar în termen sau militar cu termen redus, pe durata legal stabilită, au fost concentrați, mobilizați sau în prizonierat, au fost elevi ai unei școli militare/școli de agenți de poliție sau studenți ai unei instituții de învățământ din sistemul de apărare națională, ordine publică și siguranță națională pentru formarea cadrelor militare, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, cu excepția liceului militar, elevii, ucenicii și studenții care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, ca urmare a accidentelor de muncă sau bolilor profesionale survenite în timpul și din cauza practicii profesionale, și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă și marii mutilați, ca urmare a participării la lupta pentru victoria Revoluției din Decembrie 1989 ori în legătură cu evenimentele revoluționare din decembrie 1989, care erau cuprinși într-un sistem de asigurări sociale anterior datei ivirii invalidității din aceasta cauză.

Pentru nevăzătorii și persoanele care au realizat un stagiul de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat, art. 73 alin.(2) prevede **cel puțin jumătate din stagiul de cotizare necesar** prevăzut pentru bolile obișnuite și accidentele care nu au legătură cu munca.

O importanță deosebită pentru dreptul la pensie însuși, indiferent de categoria de pensii, o are stagiul de cotizare și contribuțiile de asigurări sociale, contributivitatea fiind unul dintre principiile organizării și funcționării sistemului public de pensii.

Astfel, în conformitate cu art. 7 alin.(1) coroborat cu art. 48 alin. (1) din Legea nr.263/2010, stabilirea stagiului de cotizare în sistemul public de pensii și determinarea punctajului lunar al asiguratului, utilizate la stabilirea drepturilor de pensie, au la bază declarația nominală de asigurare, iar acest document se

completează și se depune de către persoanele fizice și juridice care au calitatea de angajator sau entități asimilate angajatorului.

De aceea, modul în care se realizează colectarea, înregistrarea și evidența contribuției de asigurări sociale are un impact major asupra dreptului la prestații sociale.

În executarea Legii nr. 263/2010, au fost adoptate următoarele acte normative:

- **Hotărârea Guvernului nr.257/2011** pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice;

- **Hotărârea Guvernului nr. 155/2011** pentru aprobarea criteriilor și normelor de diagnostic clinic, diagnostic funcțional și de evaluare a capacității de muncă pe baza cărora se face încadrarea în gradele I, II și III de invaliditate;

- **Hotărârea Guvernului nr. 56/2012** pentru aprobarea criteriilor și normelor de diagnostic clinic, diagnostic funcțional și de evaluare a capacității de muncă pe baza cărora se stabilește aptitudinea și încadrarea în grade de invaliditate pentru cadrele militare, soldații și gradații voluntari, polițiștii și funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare.

III. CAZUISTICĂ

În cadrul activității desfășurate (dispecerat, audiență, petiții), Avocatul Poporului a constatat o vizibilă nemulțumire a persoanelor care solicită pensia de invaliditate, referitor la prevederile Legii nr. 263/2010, în special în ceea ce privește condițiile de acordare a acestei categorii de pensie.

Sesizările primite indică existența unei situații de nemulțumire la nivel național. În cele ce urmează vor fi prezentate doar două cazuri relevante din practica instituției Avocatul Poporului.

1. (Ștefan, nume fictiv), cu domiciliul în București, s-a prezentat la serviciul audiențe al instituției Avocatul Poporului la data de 22 decembrie 2011. Acesta a relatat că, din cauza dispozițiilor legale în vigoare privind pensia de invaliditate, a pierdut calitatea de pensionar și, odată cu ea, pe aceea de asigurat al sistemului de asigurări de sănătate, ceea ce a condus la lipsirea sa de orice venit și la imposibilitatea de a urma tratamentul medical și de recuperare.

Față de această situație, petentul a cerut lămuriri privind stagiul de cotizare cerut de lege pentru acordarea pensiei de invaliditate în cazul suferințelor de boli obișnuite, despre semnificația legală a expresiei “boli obișnuite”, precum și despre criteriile legale în baza cărora este instituită obligația realizării unui anumit stagiul de cotizare numai în anumite situații. Totodată, a cerut instituției Avocatul Poporului să întreprindă demersurile pe care legea i le permite pentru modificarea Legii 263/2010 cu privire la stagiul de cotizare necesar.

În virtutea dreptului la informație, petentului i s-au făcut cunoscute prevederile art. 73 din Legea nr. 263/2010. De asemenea, a fost informat că bolile

obișnuite nu sunt definite în lege și nici nu sunt precizate criteriile legale în baza cărora este instituită obligația realizării unui anumit stagiul de cotizare numai în anumite situații. A fost informat despre dispozițiile H.G.nr. 155/2011.

Cu privire la mijloacele de intervenție ale instituției Avocatul Poporului în probleme care privesc legislația, petentul a fost informat despre rapoartele Avocatului Poporului, respectiv raportul anual și rapoartele speciale.

Problemele referitoare la pensia de invaliditate reieșite din cazuistica instituției Avocatul Poporului au fost menționate în raportul anual pentru 2011.

2. Prin petiția nr.2836/2012, Florica (nume fictiv) ne-a sesizat cu privire la practica Casei de Pensii a Municipiului București de a cere persoanelor pentru care nu există înregistrări pentru toate contribuțiile de asigurări sociale plătite să procure ei înșiși actele doveditoare.

În vederea pensionării, petenta a cerut de la Casa de Pensii a Municipiului București o adeverință privind stagiul său de cotizare, iar la primirea acestui document a observat că lipsește o perioadă de 2 ani. Solicitând explicații Casei de Pensii a Municipiului București, această instituție i-a comunicat petentei că respectiva perioadă nu poate fi luată în calcul la pensie, deoarece fostul angajator nu a comunicat declarațiile nominale aferente acelei perioade, și că îi revine obligația de a se adresa angajatorului.

Clarificarea acestei situații a implicat numeroase demersuri din partea petentei, însă fără rezultat și, neputând să obțină documentele cerute de casa de pensii, în cele din urmă s-a adresat justiției pentru recunoașterea stagiului de cotizare neînregistrat din culpa fostului angajator.

În virtutea dreptului la informație, petentei i s-a comunicat că, potrivit art. 10 alin. (3) și (4) din Legea nr. 263/2010 și a Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate de Hotărârea Guvernului nr.257/2011, în situațiile în care derularea raporturilor de muncă sau de serviciu nu poate fi dovedită prin declarația nominală de asigurare, în vederea stabilirii stagiului de cotizare și a punctajului anual, pot fi valorificate și alte acte doveditoare, întocmite în condițiile legii, procurate de persoana interesată, inclusiv carnetul de muncă. Potrivit acestor Norme, aceste prevederi se aplică numai în situațiile în care se dovedește ca angajatorul se afla în imposibilitatea de a întocmi și de a depune declarația nominală de asigurare.

Elementele desprinse din sesizările primite sunt, sintetic, sunt următoarele:

- Impunerea, prin legislația actuală, a condiției realizării stagiului de cotizare necesar în raport cu vârsta, pentru obținerea pensiei de invaliditate, numai pentru acele boli considerate obișnuite sau care sunt cauzate de un accident care nu are legătură cu munca.

Astfel, în vreme ce pentru cei care suferă de neoplasm, SIDA sau schizofrenie pensia de invaliditate se acordă indiferent de stagiul de cotizare, exclusiv pe criterii medicale, în cazul celor care suferă de alte afecțiuni, chiar dacă acestea au caracter cronic, afectează de multă vreme și profund capacitatea de muncă, sunt chiar fără potențial recuperator și pot determina încadrarea în gradele I,

II și III de invaliditate potrivit criteriilor și normelor legale, acordarea pensiei de invaliditate se face atât în funcție de criteriile medicale, cât și de stagiul de cotizare.

- Dificultăți în recunoașterea stagiului de cotizare necesar pentru obținerea pensiei de invaliditate, realizat de către solicitanții dreptului la pensia de invaliditate.

În afara faptului că însăși boala reprezintă un impediment în realizarea stagiului de cotizare, există situații în care, deși asiguratul a realizat stagiul de cotizare cerut de lege, acesta nu poate fi dovedit din culpa angajatorului, care reține contribuțiile individuale de asigurări sociale de la angajat, dar nu le virează la unitatea teritorială a Trezoreriei Statului la care acesta este luat în evidență ca plătitor de impozite și taxe, împreună cu contribuția de asigurări sociale pe care acesta o datorează, în calitate de contribuabil, bugetului asigurărilor sociale de stat.

- Lipsa accesului la informațiile referitoare la normele și criteriile de încadrare în grad de invaliditate.

Persoanelor care solicită pensia de invaliditate, în mod firesc, le sunt necesare informații cu privire la posibilitatea de încadrare în grad de invaliditate a afecțiunii de care suferă, însă, instituțiile publice cu atribuții de acest sens - casele teritoriale de pensii, Institutul Național de Expertiză și Recuperare a Capacității de Muncă, Casa Națională de Pensii Publice - nu le-au facilitat accesul la aceste informații, deși sunt de interes public.

- Imposibilitatea continuării tratamentului medical și de recuperare a capacității de muncă, în urma pierderii calității de asigurat al sistemului asigurărilor sociale de sănătate, în contextul respingerii cererii de acordare a pensiei de invaliditate, coroborat cu imposibilitatea obținerii unui loc de muncă, pe fondul existenței unei afecțiuni care atinge capacitatea de muncă.

IV. DISFUNCTIONALITĂȚI ÎN ACTIVITATEA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CU ATRIBUȚII ÎN DOMENIU

Din analiza și evaluarea aspectelor prezentate în Capitolul III al acestui raport, s-a conturat concluzia că, într-o măsură semnificativă, problemele referitoare la pensia de invaliditate sunt generate de unele dispoziții ale Legii nr. 263/2010, ca și de practici administrative defectuoase.

Principalele disfuncționalități administrative constatate privesc:

1. Colectarea, înregistrarea și evidența contribuției de asigurări sociale.

Potrivit art. 41 din Legea nr.263/2010, activitatea privind administrarea creanțelor provenind din contribuții de asigurări sociale, datorate de persoanele fizice sau juridice care au calitate de angajator sau de entitățile asimilate angajatorilor, precum și constatarea și sancționarea contravențiilor se realizează de

Agencia Națională de Administrare Fiscală (ANAF) și unitățile subordonate acesteia, în baza prevederilor Codului de procedură fiscală.

ANAF și unitățile sale subordonate, Casa Națională de Pensii Publice (CNPP) și casele de pensii sectoriale colaborează și fac schimb de informații privind colectarea și, respectiv, declararea contribuțiilor de asigurări sociale.

Pentru alte categorii de persoane, pentru care legea prevede declarația individuală de asigurare sau contractul de asigurare socială, art. 42 din Legea nr.263/2010 prevede că activitatea de colectare a contribuțiilor se realizează de CNPP, prin casele teritoriale de pensii, și de casele de pensii sectoriale, după caz.

Conform art. 43 din aceeași lege, în cazul neachitării la termen, potrivit legii, a contribuțiilor datorate bugetului asigurărilor sociale de stat de această categorie de persoane, casele teritoriale de pensii procedează la aplicarea măsurilor de executare silită pentru încasarea sumelor cuvenite, conform dispozițiilor legale privind executarea creanțelor bugetare.

Cu toate că există dispoziții clare privind colectarea contribuțiilor de asigurări sociale și sancționarea celor care nu le virează potrivit legii, în practică apar situații în care contribuabilii sistemului public de pensii plătesc contribuțiile, însă acestea nu sunt virate de angajatori, respectiv, înregistrate și evidențiate de către instituțiile publice prevăzute de lege.

2. Neinformarea asiguraților cu privire la stagiul de cotizare realizat la temenele prevăzute de lege.

Începând cu data de 1 aprilie 2001 și până la 31 decembrie 2010, când a intrat în vigoare Legea nr. 263/2010, Casa Națională de Pensii Publice a avut obligația de a informa asigurații, anual, cu privire la stagiul de cotizare realizat, însă mulți asigurați nu au primit informările privind stagiul de cotizare realizat o dată pe an, ci sporadic, doar de câteva ori în decursul acestei perioade sau deloc.

De la 1 ianuarie 2011, în conformitate cu Legea nr. 263/2010, Casa Națională de Pensii Publice are obligația comunicării stagiului de cotizare către asigurați o dată la doi ani, astfel că, în baza acestei legi, comunicarea stagiului de cotizare urmează să se facă la sfârșitul anului 2012.

O problemă care se ridică în legătură cu certificarea stagiului de cotizare se referă la asigurații care se pensionează în intervalul dintre cele două comunicări obligatorii la doi ani. Considerăm că în această situație, Casa Națională de Pensii Publice și casele de pensii sectoriale, după caz, ar trebui să certifice stagiul de cotizare în maximum 10 zile de la depunerea cererii de către persoanele interesate și fără plata vreunei taxe.

3. Lipsa informațiilor privind normele și criteriile de încadrare în grad de invaliditate.

În urma verificării site-urilor Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Casei Naționale de Pensii Publice, Institutului Național de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă, s-a constatat că nu sunt publicate criteriile și normele de diagnostic clinic, diagnostic funcțional și de evaluare a

capacității de muncă pe baza cărora se face încadrarea în grad de invaliditate, deși acestea sunt informații de interes public.

4. Nerespectarea de către casele teritoriale de pensii a obligației prevăzute de art. 10 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 și a Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate de Hotărârea Guvernului nr.257/2011.

În conformitate cu art. 10 alin. (3) lege, în situațiile în care derularea raporturilor de muncă sau de serviciu nu poate fi dovedită prin declarația nominală de asigurare, în vederea stabilirii stagiului de cotizare și a punctajului anual, pot fi valorificate și alte acte doveditoare, întocmite în condițiile legii, procurate de persoana interesată.

Cazuistica instituției Avocatul Poporului a pus în evidență că, de regulă, casele de pensii nu acceptă carnetul de muncă, care ar fi soluția cea mai simplă pentru petiționari, deși acesta este prevăzut de art. 6 alin. (2) lit. a) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

Pentru a proceda astfel, casele de pensii se prevalează de art. 6 alin. (4) din Norme, care prevede că alte acte în afara declarațiilor nominale de asigurare pot fi folosite numai în situațiile în care se dovedește că angajatorul se află în imposibilitatea de a întocmi și de a depune declarația nominală de asigurare.

Comparând prevederile art. 10 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 cu art. 6 alin. (4) din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, observăm că textul din Norme adaugă la dispozițiile legii, prin aceea că introduce o limitare a posibilității depunerii altor acte doveditoare pe care legea nu o prevede (la situațiile în care se dovedește că angajatorul se afla în imposibilitatea de a întocmi și de a depune declarația nominală de asigurare). Or, potrivit Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, "Actele normative date în executarea legilor, ordonanțelor sau a hotărârilor Guvernului se emit în limitele și potrivit normelor care le ordonă."

IV. ASPECTE LEGISLATIVE

Din analiza prevederilor Legii nr. 263/2010 din perspectiva aspectelor puse în discuție în acest raport special, reies următoarele constatări:

1. Deși invaliditatea reprezintă riscul asigurat pentru care legiuitorul a prevăzut dreptul la pensie de invaliditate, iar condiția esențială pentru acordarea acestei categorii de pensie este pierderea în totalitate sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, art. 73 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 introduce cerința suplimentară a realizării stagiului de cotizare necesar, fără legătură cu pierderea capacității de muncă și numai pentru anumite boli.

Astfel, potrivit acestui articol, dacă pierderea capacității de muncă este din cauza unor boli obișnuite sau a unor accidente care nu au legătură cu munca,

beneficiul pensiei de invaliditate se acordă numai dacă a fost realizat stagiul de cotizare necesar în raport cu vârsta. Stagiul de cotizare necesar variază de la 1 an la 27 de ani, în funcție de vârsta asiguratului.

În schimb, în cazul accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, a neoplaziilor, schizofreniei și SIDA, precum și în situațiile menționate la art. 68 alin. (1) lit. a) și b), alin. (2), (3) și (4) din Legea nr. 263/2010, este prevăzut dreptul la pensie de invaliditate, indiferent de stagiul de cotizare realizat.

Dacă în ceea ce privește distincția dintre tipurile de accidente care cauzează pierderea capacității de muncă este stabilit un criteriu clar, respectiv dacă au sau nu legătură cu munca, la fel și în cazul bolilor profesionale, în cazul distincției făcute de legiuitor între bolile obișnuite, pe de o parte, și neoplazii, schizofrenie și SIDA, pe de altă parte, nu a putut fi identificat un asemenea criteriu.

Absența unei definiții a sintagmei “boli obișnuite” și a unor criterii clare în funcție de care este stabilit stagiul de cotizare apreciem că reprezintă o lacună legislativă.

Mai mult, distincția mai sus amintită nu are justificare medicală de vreme ce, conform criteriilor și normelor de diagnostic clinic, diagnostic funcțional și de evaluare a capacității de muncă pe baza cărora se face încadrarea în gradele I, II și III de invaliditate, prevăzute în anexa la Hotărârea Guvernului nr. 155/2011, așa numitele boli obișnuite pot fi încadrate în oricare grad de invaliditate, în funcție strict de severitatea acestora.

Invaliditatea, care exprimă statutul particular al unei persoane asigurate în sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, care beneficiază de drepturi conform legii, este cuantificată în raport cu posibilitatea desfășurării activităților legate de viața cotidiană și/sau profesională, fără a se face vreo distincție după natura bolii.

Cu titlu de exemplu, dintre “bolile obișnuite” care pot conduce la invalidități grave, cu pierderea totală a capacității de muncă și a posibilității de autoservire, menționăm bolile cardiovasculare, malformațiile congenitale, amputațiile, traumatismele craniene sau afecțiunile măduvei spinării, ultimele fiind caracterizate în norme ca fiind “frecvent debilizante, producând invaliditate neurologică permanentă și severă”.

În aceste condiții, distincția dintre bolile obișnuite, pe de o parte, și neoplazii, schizofrenie și SIDA, pe de altă parte, sub aspectul stagiului de cotizare, apare ca nefundamentată și generatoare de situații inechitabile.

Față de acest aspect, evidențiem faptul că și potrivit legislației anterioare era prevăzută condiția stagiului de cotizare în cazul bolilor obișnuite, dar aceasta se aplica în cazul tuturor acestor boli, fără deosebire.

Mai mult decât atât, pentru protecția drepturilor celor care prezentau invaliditate, Legea 19/2000 prevedea posibilitatea ca și asigurații care, până la data ivirii invalidității, au realizat cel puțin jumătate din stagiul de cotizare necesar, să beneficieze de pensie de invaliditate.

Nu în ultimul rând, în contextul celor mai sus expuse, se naște întrebarea în ce măsură, la acordarea pensiei de invaliditate, este respectat, principiul contributivității, care este unul dintre principiile în baza cărora este organizat și funcționează sistemul public de pensii, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Deși contributivitatea este un principiu, așadar un element fundamental al sistemului de pensii, în realitate, acesta nu se aplică în toate situațiile reglementate de Legea nr. 263/2010, de vreme ce numai în cazul anumitor boli dreptul la pensie de invaliditate se cuvine în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite. În opinia noastră, această situație reprezintă un caz de nerespectare a legii.

Considerăm că principiul contributivității trebuie aplicat în toate situațiile, iar eventualele excepții trebuie să fie temeinic fundamentate, în funcție de criterii precise, obiective și raționale, ceea ce nu se întâmplă, așa cum am arătat, în cazul stabilirii dreptului la pensie de invaliditate.

2. Legea nr. 263/2010 nu oferă o adevărată protecție celor care au contribuit la fondul de asigurări sociale și care, fără a avea vreo culpă, se văd în situația de a nu putea dovedi aceste contribuții, esențiale pentru stabilirea stagiului de cotizare și a punctajului mediu anual. Această problemă este, desigur, comună tuturor tipurilor de pensii.

Prevederile art. 10 alin. (3) și (4) din Legea nr. 263/2010 stabilesc că în situațiile în care derularea raporturilor de muncă sau de serviciu nu poate fi dovedită prin declarația nominală de asigurare, în vederea stabilirii stagiului de cotizare și a punctajului anual, pot fi valorificate și alte acte doveditoare, întocmite în condițiile legii, procurate de persoana interesată.

Considerăm însă că aceste prevederi nu sunt suficiente pentru protecția celor care și-au plătit corect contribuțiile de asigurări sociale, deoarece se aplică numai pentru perioadele ulterioare datei de 31 martie 2001 și, în plus, de multe ori nu duc la rezultatul scontat, ci doar obligă persoanele interesate la demersuri anevoiase și uneori chiar inutile, operând ca o adevărată sancțiune pentru asigurații aflați în astfel de situații.

Pentru rezolvarea acestor situații, legea ar trebui să prevadă posibilitatea ca atunci când actele doveditoare procurate de asigurat nu sunt suficiente, acestea să constituie un început de dovadă scrisă care să poată fi completat cu declarația pe propria răspundere a asiguratului referitor la stagiul de cotizare realizat, declarație supusă, desigur, prevederilor Codului penal cu privire la falsul în declarații.

O asemenea reglementare ar fi pe deplin justificată și sub aspectul reducerii birocrăției, reprezentând o măsură de simplificare a procedurii de determinare a stagiului de cotizare.

Ca argument în favoarea posibilității introducerii unei asemenea reglementări menționăm, cu titlu de exemplu, că Legea nr. 144/2007 privind organizarea și

funcționarea Agenției Naționale de Integritate prevede la art. 52 alin. (1) depunerea declarației de avere.

Cei pe care statul, prin instituțiile sale, trebuie să-i urmărească pentru fapta de a nu fi virat la bugetul asigurărilor sociale de stat contribuțiile de asigurări sociale reținute de la asigurați sunt angajatorii, iar nu asigurații.

V. PROPUNERI

1. Propuneri privind modificarea și completarea Legii nr. 263/2010:

- **Definirea în lege a sintagmei “boli obișnuite” și stabilirea unor criterii clare în funcție de care se impune realizarea stagiului de cotizare necesar pentru acordarea pensiei de invaliditate și durata acestuia.** Această măsură ar putea contribui la eliminarea oricăror discriminări, dar și a arbitrariului în ceea ce privește condițiile de acordare a pensiei de invaliditate.

- **Modificarea dispozițiilor art. 73 alin. (2) din Legea nr. 263/2010**, în sensul ca acestea să prevadă posibilitatea acordării pensiei de invaliditate, indiferent de cauza invalidității, în cazul tuturor asiguraților care, până la data ivirii invalidității, au realizat cel puțin jumătate din stagiul de cotizare necesar, cu diminuarea corespunzătoare a cuantumului pensiei. Apreciem că prin această prevedere s-ar realiza o protecție corespunzătoare nu numai a dreptului la pensie, ci și a dreptului la sănătate tuturor celor care prezintă invaliditate, deoarece, beneficiind de o pensie chiar și diminuată în cuantum, aceștia își vor putea păstra calitatea de asigurați ai sistemului de sănătate publică și vor putea urma un tratament medical și de recuperare, iar reinsertia socio-profesională ar fi posibilă într-o măsură mai mare.

- **Completarea dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 263/2010** cu 3 noi alineate, (5), (6) și (7) având următorul conținut:

“Alin. (5) În situația în care actele doveditoare procurate de persoana interesată cu privire la derularea raporturilor de muncă sau de serviciu nu sunt suficiente, acestea constituie un început de dovadă scrisă care poate fi completat cu o declarație pe propria răspundere a asiguratului pentru întregul stagiul de cotizare realizat.”

“Alin. (6) Fapta persoanei care, cu intenție, depune declarație privind raporturile de muncă sau de serviciu derulate în cursul carierei sale profesionale și reținerea contribuției aferente de către angajator, care nu corespunde adevărului, constituie infracțiunea de fals în declarații și se pedepsește potrivit Codului penal.”

“Alin. (7) Perioada în care asiguratului i s-a reținut contribuția de asigurări sociale, iar angajatorul nu și-a achitat contribuția datorată în calitatea sa de contribuabil, se ia în calcul integral ca stagiul de cotizare.”

- **Completarea dispozițiilor art. 50 din Legea nr. 263/2010** cu un nou alineat, alineatul (3) având următorul cuprins:

“Alin. (3) În cazul asiguraților care îndeplinesc condițiile de pensionare în intervalul de timp dintre comunicările stagiului de cotizare din oficiu, la doi ani, Casa Națională de Pensii Publice și casele de pensii sectoriale, după caz, certifică stagiul de cotizare în termen de maximum 10 zile de la depunerea cererii de către persoanele interesate și fără plata vreunui tarif.”

2. Propuneri privind îmbunătățirea organizării și funcționării autorităților administrației publice din domeniu

- Autoritățile administrației publice implicate în colectarea contribuțiilor de asigurări sociale: Casa Națională de Pensii Publice, casele teritoriale de pensii și casele de pensii sectoriale, Agenția Națională de Administrare fiscală și unitățile subordonate acestora să-și îndeplinească cu strictețe atribuțiile de urmărire a încasării veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, precum și pe cele privind executarea creanțelor bugetare, potrivit dispozițiilor legale în vigoare; și să dispună măsuri de eficientizare a acestor activități;

- Casa Națională de Pensii Publice în colaborare cu casele sectoriale de pensii să dispună măsuri de îmbunătățire a modalității tehnice de evidență a contribuabililor la sistemul public de pensii, a drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale, în conformitate cu atribuțiile ce îi revin potrivit art. 138 din Legea nr. 263/2010;

- Casele teritoriale și casele sectoriale de pensii să aplice dispozițiile legale privind valorificarea altor acte doveditoare în vederea stabilirii stagiului de cotizare și a punctajului anual, în situațiile în care derularea raporturilor de muncă sau de serviciu nu poate fi dovedită prin declarația nominală de asigurare;

- Casa Națională de Pensii Publice să asigure, cu strictețe, certificarea stagiului de cotizare o dată la doi ani, astfel cum prevede legea, și să stabilească tarife care să nu descurajeze solicitările de certificare a stagiului de cotizare;

- Instituțiile publice cu atribuții în domeniul pensiilor să asigure accesul celor interesați la actele normative care privesc domeniul lor de activitate, inclusiv prin publicarea acestora pe paginile lor de internet.